

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)
SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)
SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania T. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu
o prawo do emerytury górniczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 września 2023 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 31 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa 1612/20,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym z
ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 31 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa 1612/20 Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 21 kwietnia 2020 r., sygn. akt XI U 275/20, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił odwołanie T. D. od decyzji organu rentowego z 30 grudnia 2019 r.

Decyzją z 30 grudnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu odmówił przyznania ubezpieczonemu T. D. prawa do emerytury górniczej uznając, że do 13 grudnia 2019 r. udowodnił jedynie 23 lata 7 miesięcy i 1 dzień pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony działający przez pełnomocnika będącego radcą prawnym domagał się jej zmiany i przyznania prawa do górniczej emerytury poczynając od 16 grudnia 2019 r. z uwzględnieniem okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 27 października 1993 r. do 24 kwietnia 1995 r. oraz zasądzenia na swoją rzecz od ZUS kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego stosownie do norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podając okoliczności wskazane w zaskarżonej decyzji.

W sprawie ustalono, że ubezpieczony, ur.16 listopada 1974 r. jest zatrudniony pod ziemią od 1 października 1993 r. w W. Sp. z o.o. w B. (oraz jej poprzednikach prawnych) na stanowisku elektromontera, a następnie starszego elektromontera.

W okresie zatrudnienia został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, którą pełnił od 27 października 1993 r. do 24 kwietnia 1995 r. Po zakończeniu służby wojskowej, w dniu 9 maja 1995 r., powrócił do pracy na stanowisku elektromontera pod ziemią.

W dniu 18 grudnia 2019 r. wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej (oraz o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa), który został załatwiony zaskarżoną decyzją.

Wyrokiem z 21 kwietnia 2020 r., sygn. akt XI U 275/20 Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał T. D. prawo do górniczej emerytury poczynając od 19 grudnia 2019 r. oraz zasądził na jego rzecz od ZUS

kwotę 180 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) oraz art. 50c ust. 1 w związku z art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji organu rentowego oddalił ją jako niezasadną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd Okręgowy w Katowicach, przy bezspornych okolicznościach faktycznych sprawy, właściwie zastosował i zinterpretował odpowiednie przepisy ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1541 ze zm.), prawidłowo odwołał się przy tym do orzecznictwa Sądu Najwyższego (przytaczając je) i wyciągnął słuszne wnioski końcowe dokonując trafnego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny, odwołując się obszernie do orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego podobnych sprawy, ocenił, że ponieważ poza sporem było, że T. D. przed powołaniem do służby wojskowej stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę górniczą pod ziemią, po jej odbyciu (od 27 października 1993 r. do 24 kwietnia 1995 r.) powrócił w ciągu 30 dni (9 maja 1995 r.) do świadczenia takiej samej pracy, przyjąć należało - w świetle przytoczonego orzecznictwa Sądu Najwyższego - że nieprzerwanie był zatrudniony w B. w B. wykonując pracę górniczą stale i w pełnym wymiarze czasu pod ziemią. Przysługuje mu zatem prawo górniczej emerytury określonej w art. 50e ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu naruszenie art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną jego wykładnię wyrażającą się w przekonaniu, że do ustalenia okresu pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, należy wliczyć okres służby wojskowej od 5 listopada

1997 r. do 28 stycznia 1999 r., podczas gdy świadczenie przewidziane w art. 50e stanowi szczególny przywilej za określoną pracę, przyznawany na szczególnych zasadach i brak jest podstawy prawnej do zaliczenia służby wojskowej do stażu pracy górniczej.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku, w ten sposób, że Sąd oddali odwołanie od decyzji ZUS Oddział w Zabrzu nr KGE [...] z 30 grudnia 2019 r.,
- 2) zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Odwołujący się w odpowiedzi na pozew wniósł o:

1. oddalenie skargi kasacyjnej;
2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym w wysokości równej sześciokrotności stawki minimalnej wynikającej z norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny).

Zarzut naruszenia art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie mógł zostać uznany za skuteczny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowany należy uznać pogląd, zgodnie z którym okres odbywania zasadniczej służby wojskowej wlicza się do stażu pracy górniczej pod ziemią, także w przypadku ubiegania się przez górnika o emeryturę górniczą bez względu na wiek, jeżeli są spełnione warunki wliczenia okresu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia u pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 30 września 2021 r., I USKP 77/21, OSNP 2022 nr 6, poz. 61; z 28

czerwca 2023 r., I USKP 67/22, niepubl.; z 7 grudnia 2022 r., I USKP 4/22, LEX nr 3508916).

Słusznie organ rentowy wskazuje, że art. 50e ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń wyrażnego stwierdzenia, że istnieje możliwość uwzględnienia w wymaganym stażu pracy górniczej, uprawniającym do emerytury górniczej, tzw. okresów zaliczalnych, jakimi są np. okresy składowe z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Nie jest to jednak jednoznaczne z brakiem możliwości zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia na podstawie przepisów odrębnych. Takimi przepisami są bowiem w szczególności przepisy ustawy z dnia 26 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony, a ściślej: art. 108 ust. 1 oraz następnie art. 120 ust. 1, art. 125 ust. 1 i ponownie art. 120 ust. 1 tej ustawy, które stanowiły, że pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej (zasadniczej lub okresowej) służby wojskowej podjął pracę w zakładzie pracy (u pracodawcy), w którym (u którego) był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w tym zakładzie pracy (u tego pracodawcy) w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Treść tych przepisów dowodzi, że okres czynnej (w tym zasadniczej) służby wojskowej traktuje się tak samo jak wykonywanie w tym czasie pracy przez pracownika. Jest to czytelna i językowo jednoznaczna zasada. Powołane przepisy ustawy o powszechnym obowiązku obrony wprowadziły zatem pewną fikcję prawną, odnoszącą się do wszelkich (tak z zakresu prawa pracy, jak i zabezpieczenia społecznego) uprawnień pracownika i ubezpieczonego przewidzianych w przepisach szczególnych. Dotyczy to również uprawnienia do nabycia emerytury górniczej bez względu na wiek, przewidzianej w ustawy emerytalnej. Pamiętać zatem należy, że z art. 50e u.e.r.f.u.s. wynika jasno wymaganie wykonywania pracy górniczej pod ziemią, co oznacza, że należy uznać za niewątpliwie, że pracami, których wykonywanie uprawnia do emerytury górniczej bez względu na wiek, są prace wymienione w art. 50c ust. 1 tej ustawy, zaś do okresów wykonywania tej pracy należy zaliczyć okres odbywania zasadniczej służby wojskowej (por. wskazany powyżej wyrok Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., I USKP 77/21, OSNP 2022 nr 6, poz. 61). Skoro okres ten podlega zaliczeniu jako okres zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień (także emerytalno-rentowych)

uzależnionych od lat pracy u takiego pracodawcy, to powinno uwzględniać się go także do stażu pracy górniczej wymaganego do nabycia prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 października 2022 r., I USKP 137/21, LEX nr 3518035).

Brak w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przepisów stanowiących o możliwości zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy uprawniającego do nabycia prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek (art. 50e tej ustawy), nakazuje, zgodnie ze stanowiskiem zawartym w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, sięgnięcie do przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia przez żołnierza-pracownika pracy u pracodawcy po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej, w celu ustalenia sposobu zakwalifikowania okresu zasadniczej służby wojskowej z punktu widzenia uprawnień emerytalnych. Co do istoty, ocena prawna obywatelskiego obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej na przestrzeni lat nie uległa zmianie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Dlatego interpretacja ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w brzmieniu obowiązującym w dniu podjęcia przez skarżącego pracy u tego samego pracodawcy, u którego był zatrudniony przez powołaniem do zasadniczej służby wojskowej, musi prowadzić do wniosku, że okres zasadniczej służby wojskowej odbytej przez pracownika zatrudnionego poprzednio u pracodawcy, u którego wykonywał pracę górniczą, która ze względu na swój kwalifikowany (szczególny) charakter uprawnia go do emerytury w znacznie niższym niż powszechny wiek emerytalny (*de facto* w każdym możliwym wieku, w którym wypracował pod ziemią 25-letni okres), traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy. Skoro okres ten podlega zaliczeniu jako okres zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień (także emerytalno-rentowych) uzależnionych od lat pracy u takiego pracodawcy, to powinno uwzględniać się go także do stażu pracy górniczej wymaganego do nabycia prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek.

Z uwagi na powyższe argumenty należało uznać stanowisko Sądów *meriti* wyrażone w niniejszej sprawie za słuszne.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁴ § 1 k.p.c.

[SOP]

[ms]